

Bayındırlık ve İskan Bakanlığı Deprem Şurası Sonuç Bildirgesi

Doğal afetlerin ve özellikle depremlerin tehdidi altında olan ülkemizde, şehirleşme ve yapılaşma süreçleri için "güvenirlilik" unsuru artık, kaçınılmazdır.

Geçmişteki hatalarımız ve eksiklerimiz, bizimi, birey ve toplum olarak daha bilinçli olmamış geçreli kılmaktadır.

Bayındırlık ve İskan Bakanlığı, kurumsal bilinç sorumluluğu altında, geniş katılımlı bir platform oluşturarak, çeşitli kamu kurum ve kuruluşları, üniversiteler, meslek odaları, sivil toplum kuruluşları ve özel sektör temsilcilerinin katılımıyla, deprem konusunda nelerin yapılması gerektiğini müzakere edip tartışmak ve uygulamaya konulmak üzere geliştirilecek tedbir ve kararları belirlemek amacıyla, 29 Eylül - 1 Ekim 2004 tarihleri arasında, İstanbul'da "Depremi Şurası" tertip etmiştir..

Deprem Şurası'na 354 şura üyesi davet edilmiş olup, 7 ayrı oturumda;

- 1) Kurumsal Yapılanma
- 2) Mevzuat
- 3) Afet Bilgi Sistemi
- 4) Mevcut Yapıların İncelenmesi ve Yapı Denetimi
- 5)Yapı Malzemeleri
- 6) Kaynak Temini ve Sigorta
- 7) Eğitim

komisyonlarının raporları görüşülmüş ve değerlendirilmeleri yapılmıştır.

Topraklarının %93'ü, nüfusunun ise %98'i çeşitli derecelerde deprem etkisi altında olan ülkemizde, deprem afeti nedeniyle ortaya çıkmakta olan toplumsal ve ekonomik kayıplar, çok ciddi tedbirler alınmasını gerektirmektedir. Çünkü 1900 - 2003 yılları arasında 182 hasar yapıcı deprem meydana gelmiş ve yaklaşık 100 bin kişi hayatını kaybetmiştir.

Can ve mal kayıplarımızın geriye dönülemez sonuçlarının yanı sıra, makroekonomik kayıplarımızı oluşturan milli hasıla içindeki gelir kayıpları

ve milli setvet kayıpları da, geleceğimiz için çok önemli tehditler doğurmaktadır.

Diğer yandan depremler nedeniyle ülkemizin kazandığı tecrübe ve bilgi birikimi de önemsenmesi gereken bir kazanımdır. Son yıllarda çeşitli kurum ve kuruluşlarımızın, TBMM, Başbakanlık, Bakanlıklar, Üniversiteler, Sayıştay, Meslek Odaları, Sivil Toplum Kuruluşları ve bazı özel firmaların hazırladıkları rapor ve dokümanlar ile, deprem konusunun farklı temalarda ve boyutlarda incelenmesini sağlamış ve ülkemiz açısından bilgi birikimimizi yansıtacak öneriler üretilmiştir.

Bakanlığımızı, "Deprem Şurası" ile oluşan bilgi birikimini çok daha geniş katılımlı bir ortamda bütünlüğe ulaştırıp, yapılacak düzenlemeleri ve uygulamaları belirlemek üzere aşağıda sıralanan ana görüş ve önerileri hazırlamıştır.

- Ülke nüfusumuzun %75'inin kentlerde toplandığı ve bu alanlarda büyük risk havuzlarının oluştuğu artık, hepimizin bildiği bir gerçektir; ve bu gerçek karşısında ivedilikle afet yönetimi çalışmalarına ağırlık vermek zorunluluğu ortaya çıkmıştır.

- Afet yönetimi, afete yol açabilecek tehlike ve risklerin iyi bilinmesini; olayları olmadan önce önleyecek veya zararlarını en düşük düzeyde tutacak önlemlerin akılcı ve bilimsel yöntemlerle alınmasını gerektiren bir bütüncül hazırlık-ve uygulama sürecidir. Afet yönetiminde, ülkemizin ağırlık vermek zorunda olduğu konu, "zarar azaltma" işlevidir.

Bu nedenle yerleşme ve yapılaşma süreçlerinin yeniden düzenlenmesi, imar ve yapı sisteminin risk yönetimini içerecek biçimde yenilenmesi gereği açıktır.

Zarar azaltma kapsamında gerekli kurumsal

yapılanma, mevzuat düzenlemeleri, toplumun afet tehlikesi ve riski konusunda bilinçlendirilmesi, kamu kurum ve kuruluşları ile çeşitli meslek gruplarının belirleme, hedef doğrultusunda etkin işbirliği ve koordinasyonun sağlanması, acil durum planlarının hazırlanması, arama-kurtarma faaliyetlerinde eğitim ve örgütlenmenin sağlanması ile afete hazırlıklı olunması gerekmektedir...

- Modern afet yönetimi sistemi kapsamında ulusal ve metropoliten ölçekte yapılaşma kadar planlama, afetlerle mücadele ve müdahale organizasyonları oluşturulmalıdır.
- Bütünleşik Afet Yönetimi İlkeleri çerçevesinde, zarar azaltma, hazırlıklı olma, olaya müdahale ve iyileştirme aşamaları yönetimler arası işbirliği dahilinde gerçekleştirilmelidir.
- Merkezi düzeyde afet yönetimi oluşturulmalı, "Afet Yönetimi Stratejik Planı" hazırlanmalıdır.
- Merkezi yönetim içinde yer alan Afet İşleri Genel Müdürlüğü, Sivil Savunma Genel Müdürlüğü, Türkiye' Acil Durum Yönetimi Genel Müdürlüğü, DPT, Milli Eğitim Bakanlığı, Devlet Meteoroloji Genel Müdürlüğü, DSİ Genel Müdürlüğü, MTA Genel Müdürlüğü ve ilgili diğer kurumlar ile Kandilli Rasathanesi ve Depremi Araştırma Enstitüsü, deprem; bilgisi paylaşımı ve işbirliği amacıyla yeniden yapılandırılmalıdır.
- Yerel düzeyde il, ilçe ve beldelerde afet yönetim birimleri, etkinliklerinin artırılması için yeniden organize edilmelidir.
- Halkın bilgilendirilmesi ve bilinçlendirilmesi faaliyetleri yeniden programlanarak, üniversiteler, meslek odaları ve sivil toplum kuruluşlarının desteği sağlanmalıdır. Bu bağlamda toplumsal örgütlenmeler ve eğitim programları ete alınmalıdır.
- Mevcut mevzuat, depreme hazırlanmayı ve riskler azaltmayı öngören "tehlike" ve "risk" kavramlarının da içeren bir anlayışla bütüncül olarak yeniden ele alınmalıdır.-
- İmar Kanunu'nda, mikro bölgelleme, kentsel risk sektörleri, sakinim planı ve yeni imar araçlarının yer alması sağlanmalıdır.
- Mahalli idarelerle ilgili kanunlarımızda "risk yönetimi" kavramının yer alması sağlanmalıdır
- İmar Kanunu'nun şehircilik konularını kapsar şekilde yeniden düzenlenmesi ile yapılaşma konusunda ayrı bir Yapı Kanunu'nun hazırlanması hususu tartışmaya açılarak, oluşturulacak yeni Yapı Kanunu'nda, yapının teknik konuları, yapı malzemesi yapı denetimi, şartnameler, mesleki konular ve yapıyı ilgilendiren diğer hususların

bütüncül bir yaklaşımla ele alınması önemsenmelidir.

- Alet Kanunu, afet bilgisi sistemi, tehlike haritaları, kentsel riskler ve deprem sigortası gibi hususlar da göz önünde tutularak yeniden düzenlenmelidir.
- İmar sistemine katkı sağlayan diğer mevzuat içinde yer alan kat mülkiyeti, sigorta, vergi ve finansman konularıyla ilgili kanunlarda gerekli değişiklik ve ilaveler yapılmalıdır.
- İmar planlarına esas olarak hazırlanan yer bilim raporları ve ayrıca temel-zemin etütleri için yeni "rapor formatı" oluşturulmalıdır.
- Mikrobölgelemenin yereli yönetim mevzuatında, standartları belirlendikten sonra yer alması sağlanmalıdır.
- Deprem zararlarının azaltılması ile ilgili sistemin doğru bir şekilde kurulabilmesi için önce ülke depremselliğinin tüm jeolojik ve jeotektonik parametreleri ile birlikte doğru biçimde algılanabilmesi, bu bilgilerin yeterli insan ve teknik donanım kullanılarak değerlendirilmesi ve kullanıma dahil edilmesi sağlanmalıdır.
- Ülke çapında depremlerin izlenmesi, kaydedilmesi, değerlendirilmesi, arşivlenmesi ve duyurulması işleri gelişmiş bir Ulusal Sismik Ağ Sistemi altında ele alınmalıdır.
- Deprem tehlike analizlerinde kullanılan ve temel veri tabanı niteliğinde olan Diri Fay Veri Tabanı oluşturularak, işler hale getirilmelidir.
- Bina türü: mevcut yapı stokunun deprem tehlikesine karşı envanterinin incelenmesi ve değerlendirilmesi bağlamında, mevcut durum, sorunlar ve bunları aşabilmek için izlenmesi gereken yollar belirlenmeli bu amaçla aynı tehlike keyfiyetinde diğer gelişmiş ülkelerin yaptığı gibi kademeli değerlendirme yöntemleri kullanılmalıdır.
- Yapılacak kademeli değerlendirme sonrası, binaların tehlike sıralamasının yapılarak iyileştirme programları ve projeleri hazırlanmalıdır.
- Mesleki yeterliliği esas alan Yapı Denetimi Kanunu desteklenmeli ve sigorta unsurunu da kapsayacak şekilde yurt geneline yaygınlaştırılmalıdır.
- Ülkemizde kullanılan yapı malzemelerinin AB MOKteşebatı kapsamında standartlarının harmonize edilmesi ve düzeltici işlemlerinin yapılması yanında, yapıların çevresel etki sınıfları da gözönünde tutularak yapı malzeme kalitesi artırılmalıdır.
- Yapı malzemelerinin uygunluğu belgelendiril-

meli; ürün bazında ve ülke genelinde nitelik yönetimi, piyasa gözetimi ve denetimi yapılmalıdır.

- Sigorta sistemi için ihtiyari ve zorunlu sigorta ürünleri, devlet bütçesinden bağımsız ulusal bir finansman kaynağı ve sürdürülebilir konut edinme süreçlerinden oluşan bir model oluşturulmalıdır.
- Düşük gelir gurupları için depremi sigortalarına ilişkin pirim desteği sağlanarak sigorta bilinci oluşturulmalıdır.
- Depremın ulusal sınırlar ötesini de ilgilendirir« imesl nedeniyle ve uluslararası dayanışmanın kurulup güçlendirilmesi için, bir "dünya deprem fonu" oluşturulmasını teminen gerekli adımlar atılmalıdır.
- Doğal afetlerin meydana getirdiği hasarların azaltılması, toplumun her ferдинin ve her kesiminin bilinçli ve etkin katılımı ile mümkün olabilecektir, Deprem konusunda toplumun tüm katmanları, hem örgün eğitim hem de yaygın eğitim sistemi ile bilinçlendirilmeli ve kesintisiz olarak bu eğitim devam ettirilmelidir.
- Depremi konusunda özellikle çok disiplinli araştırmaların kurumsallaştırılması için yöntemler geliştirilmeli, ulusal araştırma programı çerçevesinde belli aralıklarla sempozyum!ve çalıştaylar yapılmalıdır.
- Kamu yöneticileri için risk belirleme, zarar azaltma, müdahale ve iyileştirme konularını içeren afet yönetimine yönelik hizmet içi eğitim programları gereklidir. Bunun için, kamu kuruluşları gereken önlemleri almalı ve ilgili personellini eğitmelidir.
- Üniversitelerimizin jeoloji jeofizik, inşaat mühendisliği« mimarlık, şehir planlaması ve benzeri meslek öğretimini yürüten bölümlerinde, günümüzde uygulanan öğretim programlarında deprem konularına yeterli yer verilmelidir«
- Depremi mühendisliği ile ilgili lisans programı önerilerinin tartışmaya açılması sağlanmalıdır.
- Deprem ile ilişkili en önemli konulardan biri, medyanın özellikle kriz aranda ve hemen sonrasında doğru, güvenilir ve gerekli bilgi akışını sağlayabilme işlevidir.. Resmi kurumlar ve medya arasında daha önceden kurulmuş sıkı koordinasyonla, doğru ve güvenilir bilgi akışı sağlanarak yanlış, abartılı bilgi akışı önlenmeli, böylece toplumun aldığı bilginin doğruluğuna görevi sağlanmalıdır.
- Mühendislik diploması alan herkesin, uygulamada herhangi bir deneyime sahip olmaksızın bir anlamda sınırsız mesleki yetki ile donatılma-

sı, hizmetin niteliği ve güvenilirliği bakımından zaman zaman sakıncalar doğurmuştur. Benzer sorunlarla karşılaşan ülkeler hizmetin verilmesi aşamasında oluşabilecek risklerin azaltılmasını sağlamak amacıyla"yetkin mühendislik/mimarlık /şehir ve bölge plancısı" sistemini uygulamaya sokmuşlardır. Yetkin elemanlardan beklenen, çağdaş tekniklere uygun kaliteli ve güvenilir teknik hizmetlerin ülkemizde kişiler ve toplum yararına sunulmasının ve bu hizmetlerle ilgili yanlış uygulamaların önlenmesinin sağlanmasıdır. Bu hususun Türkiye'nin gündemine getirilmesi ve hazırlanacak yetkin teknik eleman yasası bir an evvel kanunlaşmalıdır. •

Öç günlük çalışmalarda 100 den fazla şûra üyesinin yaptığı katkılar dikkate alınarak ve komisyonlarla tekrar görüşülerek raporların redaksiyonu sağlanacak; tüm şûra belgeleri kitap haline getirilerek dağıtım yapılacak.

Şûra'da önerilen mesleki çalışmaların sürekliliği sağlanarak, kamu yönetimi içindeki uygulama devamlılığı temin edilecek ve bu kapsamda bakanlık içi yeniden çatışma grupları oluşturulacaktır.

Siyasi ifade olarak, milletimizin menfaatine uygun olan konularda, kararlılığımız devam! edecektir,

Bu Deprem! Şûrası bir son değil, oluşturulan görüşler ve fikirlerle bundan sonraki eylem planımızın başlangıcıdır.

Bir buçuk yıldır devam eden hazırlıklar' süresince emeği geçenlere, komisyonlarda çalışanlara ve Depremi Şûrası'na katılan kamu kurum! ve kuruluşları, mahalli idareler, üniversiteler, meslek, odaları, sivil toplum kuruluşları ve özel sektör temsilcilerine., yaptıkları katkı ve öneriler için teşekkürlerimizi sunarz.,

Ayrıca, davetimizi kabul ederek Deprem! Şûramızı onurlandıran dost .ülkelerin sayın bakanlarına ve temsilcilerine şükranlarımızı arz ederiz.

Ve son olar*, tüm toplantılarımız boyunca, bizi yalnız bırakmayan medyanın değerli temsilcilerine de müteşekkir olduğumuzu belirtiriz.

Deprem Şûrası'nda oluşturulan görüş ve önerilerin ülkemiz için hayırlı olmasını diler saygılar sunarız.

İstanbul / 1 Ekim: 2004